

„Kristus snímá hřích světa“

Rudolf Steiner

27. listopadu 1916, Dornach, GA 172

Průchod branou smrti po mystériu na Golgotě

[...] Podívejte, dokud lidé před mystériem na Golgotě žili s ještě ne zcela vyvinutým Já, vstupovali branou smrti do duchovního světa a tady se spojovali s bytostmi archai, archangeloi a angeloí. Jelikož ale zde na Zemi dosud plně nerozvinuli své Já, po průchodu branou smrti se s vyššími duchovními bytostmi ani nemuseli spojovat vědomě. O to se postaraly atavistické síly, které v nich spočívaly. Avšak od mystéria na Golgotě - nikoli v důsledku mystéria na Golgotě, nýbrž od té doby - se pro lidi situace podstatně změnila. Podívejme se na to, v čem se změnila.

Člověk projde branou smrti, druzí lidé projdou rovněž branou smrti; anebo projde branou smrti a druzí zůstanou tady na Zemi. I když člověk vstoupí branou smrti, zůstává člověkem a náš vztah k němu se nemůže změnit, chceme-li s ním být náležitě spojeni. Uvědomme si však, že člověk, který vstupuje do duchovních světů - dnes, kdy žijeme po mystériu na Golgotě - prochází hierarchiemi angeloí, archangeloi a archai, a jelikož žije v době, kdy se na Zemi rozvíjí jeho Já, má vědomí i pro jiné hierarchie, které stojí nad tím. To znamená, že vědomě rozvíjí síly, které do něj plynou od ještě vyšších bytostí, než jsou archai. Co to ale znamená?

Uveďme si určitý příklad. Dejme tomu, že někomu zemře člověk, kterého měl velmi rád; on zůstane zde jako pozůstalý. Ten, který prošel branou smrti, si ovšem, jak víte, uchová po celé roky spojení s jistými sklony, s jistými tendencemi, které měl tady v životě; avšak kvůli tomu, že jako člověk rozvinul tady v životě Já, si po průchodu branou smrti uvědomí něco, co se týká perspektivy do příští inkarnace. Rozhoduje se to v půlnoci bytí, jak jsem to nazval v mystériích; avšak něco vstupuje do lidského posmrtného vědomí již ve chvíli, kdy člověk prochází smrtí.

Pouto lásky k zemřelému

Když je ovšem člověk v tomto stavu, pak v něm žije cosi, co ho odvádí od toho, do čeho se narodil v minulém životě. Řekněme, že v minulém životě patřil ke společenství určitého národa. Pozůstalý patří ve fyzickém těle nadále k tomuto společenství. Zemřelému se dostává síly patřící již ke zcela jinému národnímu společenství. Jak může být pouto mezi tím, kdo žije tady, a tím, kdo zemřel, natolik reálné, aby neoslabené přesahovalo smrt? Je to možné tehdy, má-li ten, který je zde, porozumění pro to, co přesahuje hierarchie angeloí, archangeloi a archai, tedy co přesahuje sklony, které zde člověk může rozvinout s ohledem na spojení s určitým lidským společenstvím. Kdyby zde někdo pozůstal jako, řekněme, příslušník určitého národa a člověk, který by mu zemřel, by se již připravoval na to, že bude

patřit k jinému národu, nemohlo by pouto lásky k zemřelému zůstat nezkalené. Toto pouto může být nadpozemské jedině tím, že oba vyznávají Krista, že Kristu rozumí v tom, co přesahuje všechny rozdíly mezi lidmi. Neboť co pravil Jan, když Ježíš Kristus přistoupil ke křtu? „Hle, beránek Boží, který snímá hřích světa“ - slova, nad jejichž celým významem by člověk mohl úplně ztratit dech, pokud by je vzal v jejich plné závažnosti.

Vykoupení Kristem

Můžeme si položit otázku: Proč zvítězil Kristus, a ne Mithras? V době, kdy se křesťanství šířilo z Východu na Západ, se současně šířilo uctívání Mithry, a to podél celého Dunaje proti proudu až do západní Evropy, až do Francie a Španělska. Avšak uctívání Krista zvítězilo nad uctíváním Mithry. Proč? Protože uctívání Mithry vyrostlo ze vzestupu nad hierarchie angeloí, archangeloí a archai a tímto vzestupem chtěl Mithrův kult dospět k osvícovateli a panovníkovi světa. Čím však je naproti tomu Kristus? Kristus je naproti tomu tím, kdo na sebe pro vývoj Země vzal všechno, co je spjato s hierarchiemi angeloí, archangeloí a archai, co člověka poutá na Zemi. Kristus snímá hříchy světa, to znamená hříchy, které do světa vstoupily v důsledku lidských rozdílností. Je bytostí, vůči níž si musíme říci: Patřím k určitému lidskému společenství; avšak tím, že patřím k určitému lidskému společenství, tedy patřím k něčemu, co je spjato s pozemskostí, se odděluji od nebeskosti. Z toho mě může vykoupit jen bytost, která nemá s lidskou rozdílností nic společného. Jen tím, že rozumím Kristu ve mně, jenž mě vede nad pozemské rozdílnosti, jenž mě učí cítit, že to, co způsobuje pozemskou rozdílnost, je utrpením a přináší smrt, jen tím nalézám opět spojení s duchovními světy. Všechno, co se do lidstva dostalo v důsledku toho, že nastaly rozdílnosti, bylo z lidstva snato tím, že do světa vstoupil Kristus. Proto nemohl být Kristus bohem Mithrou, který lidi vede nad sebe samé, nýbrž bohem, který sestoupil na Zemi a který snímá, odklízí hříchy rozdílností. Mithras se žene světem, v ruce meč, který vráží do slabin nižší přirozenosti, aby ji zahubil; nižší přirozenost pod ním umírá. Kristus předstupuje jako beránek Boží, který se nižší přirozenosti ujímá, aby ji vykoupil. V tomto podobenství se skrývá mnoho, nesmírně mnoho! Proto nelze myšlenku Krista oddělit od myšlenky smrti a myšlenky vzkříšení. Jen když víme, že to, co člověka přivádí na Zemi, nese smrt, že v člověku je toho ale více než jen to, co ho přivádí do pozemské atmosféry, že je v člověku to, čím je Kristus, který ho opět vyvede ven - „In Christo morimur“ - pak rozumíme Kristu, pak víme, že jsme s ním jedno. Proto mohla znázornění starých bohů ukazovat triumfující bytosti; proto mohlo Krista znázornit jen spojení člověka s utrpením a smrtí, neboť trpí tím, co na zeměkouli vstupuje v rozdílnostech člověka. Kristus se tak stává tím, kdo vede člověka smrtí, kdo ho vede zpět do duchovního světa; tím se však také stává onou božskou bytostí, již se můžeme přiblížit na Zemi, překročíme-li *májá* neboli klam. Tak jako se Kristus zrodil zde z lůna *májá*, musíme se mu blížit tak, že sami *májá* překročíme, to znamená, že se na Krista budeme odvolávat při všem, co do *májá* zasahuje, ale není *májá*, nýbrž vyšší skutečností.

Nutnost uskutečňování sakramentalismu

Lidstvo bude na Zemi potřebovat ještě dlouhý čas, než se obrátí k tomuto kultu Krista; bude však třeba začít brát křesťanství opět vážně. Nejméně vážně ho berou teologové; neboť teologové se často přou o

to, zda Kristus působil zázraky, zda například vyháněl demony působením zázraku. Je ovšem zcela zbytečné přit se, jestli Kristus vyháněl demony, pokud se teď naučíme vyhánět demony na správném místě, tam, kde je dnes především vyhánět můžeme, pokud se naučíme konat zázraky podle něj. Je osudem, karmou naší doby, že zatím dokážeme jen málo vyhánět demony ve vyšším smyslu, zatímco starověk to na základě atavismu dokázal. Můžeme však začít vyhánět nejprve demony, o nichž jsme mluvili včera; tito démoni tu jsou a je negativní pověrou domnívat se, že tu nejsou. A čím je vyženeme? Lidstvo se přesvědčí, že budou vyhnáni, když to, co je dnes nesváťým kultem, se stane sváťým, to znamená, bude- -li to prostoupeno vědomím Krista. To jinými slovy znamená přejít k sakramentalismu - jestliže do toho, co člověk koná, vstoupí vědomí, že všude za ním je Kristus a že nemá dělat ve světě nic jiného než to, při čem mu Kristus může pomoci.

Pokud totiž dělá něco jiného, musí mu Kristus pomoci; to znamená, že Kristus je ukřižován a znovu ukřižován v lidských skutcích. Ukřižování není jedním osamoceným činem, nýbrž je činem ustavičným. Kdykoli nevyženeme demony tím, co žije v naší duši, činíme-li z vnějšího mechanického konání konání svaté, tehdy křižujeme Krista. Neboť odsud musí vycházet naše výchova k pravému křesťanství. To, co bylo ve starých křesťanských kultech prováděno symbolicky, musí uchvátit celý svět; co bylo konáno pouze na oltáři, musí uchvátit celý svět. Lidstvo se musí naučit zacházet s přírodou tak, jak s přírodou zacházeli samotní bohové: nestavět nezajímavým se způsobem stroje, nýbrž při veškerém konání naplňovat bohoslužbu, do všeho vnášet sakramentalismus.

Začít již bude možné s ledasčím. S rozvíjením sakramentalismu budou dnes lidé moci začít především ve dvou bodech. Za prvé je to bod výchovy a výuky. Budeme-li se na každého člověka, který narozením vstoupí do světa, dívat tak, že sem vnáší svou Kristovu sílu, a budeme díky tomu mít k vyrůstajícímu člověku náležitou úctu a podle toho zařídíme celou výchovu a zejména výuku, to znamená, že ve vyučování budeme uskutečňovat sakramentalismus - k tomu se můžeme jednou zřetelněji vyslovit - budeme-li uskutečňovat sakramentalismus, budeme-li ve výchově a vyučování spatřovat bohoslužbu a také z nich bohoslužbu učiníme, pak začneme spiritualizovat to, co náboženství nazývají křtem. A pokusíme-li se to, co nazýváme svým poznáním, uvést do vědomí tak, že zatímco se naše duše bude naplňovat myšlenkami o duchovním světě, budeme si uvědomovat, že duchovní svět tu do nás přechází, že se sjednocujeme s duchem, budeme-li to považovat za *communio*, dokážeme-li uskutečňovat pravé poznání - myšlení je pravé *communio* lidstva, tuto větu najdete vyslovenu již v roce 1887. - dokážeme-li toto uskutečnit, pak se to, co bylo symbolickou oltářní svátostí, stane všeobecným svátostným prožíváním poznání. Tímto směrem se musí ubírat zkřesťanštění člověka; pak přijdete na to, že všude v životě, pro všechno, co souvisí s Kristem, vstupuje do *mája* opravdu skutečnost a že nahlížet na skutečnost tak, jak na ni nahlíží se svým světovým názorem novodobá věda, je nekřesťanské, v tom nej eminentnějším smyslu nekřesťanské. [...]

R. Steiner, přednáška pro členy Anthroposofické společnosti z 27. listopadu 1916 v Dornachu, in: Das Karma des Berufes des Menschen in Anknüpfung an Goethes Leben, GA 172, str. 210nn.